

¶ *‘Presentatie brengt natuurlijk vragen met zich mee: hoe kun je projecten die nooit echt ‘af’ zijn presenteren aan een publiek?’* (Maja Kuzmanovic - foAM)

AIR Antwerpen en FLACC houden regelmatig *Artist’s Talks*. Constant, foAM, nadine en Danscentrum Jette organiseren workshops. Bains::Connective heeft zijn maandelijks *Plankton Bar* en Q-O2 organiseert discussiemomenten... Uit al deze initiatieven blijkt een zin voor transparantie.

¶ *‘Het is belangrijk dat het publiek een deur aangeboden krijgt, dat we de drempel niet te hoog te houden.’* (Els Van Riel – Q-O2)

Een aantal werkplaatsen die zich situeren in het veld van de beeldende kunst of de nieuwe media, zoals CARGO, Firefly, nadine, foAM of FLACC, vertaalt zijn publiekswerking naar publicaties of cahiers. Deze zijn enerzijds een manier om hun werking en projecten naar buiten toe te communiceren. Anderzijds zijn het creatieve documentatievormen, die het onderzoek en de methodologie van de werkplaatsen ontsluiten. Bij enkele organisaties, zoals foAM, CARGO, nadine of Constant, vervult de website deze functie. De meeste werkplaatsen geven aan ook op alternatieve manieren hun methodologie in kaart te willen brengen of hun werking te willen het archiveren:

¶ *‘Via de documentatieruimte willen we het landschap aan artiesten dat hier passeert in kaart brengen: door hun processen of hun context te presenteren in de bibliotheek. Door de verschillen in methodologie van de artiesten willen we onze eigen methodologie proberen te onderzoeken.’* (Lilia Mestre - Bains::Connective)

Voor FLACC ontwierpen interieurarchitect Ann Cliteur en kunstenaar Paul Casaer een tentoonstellingruimte met een moduleerbare archiefwand.

¶ *‘In die zaal gaan we een soort archieffunctie creëren, die een overzicht geeft van alle werken die hier zijn gemaakt aan de hand van “sporen” (ontwerpen, schetsen, foto’s, edities...) die worden achtergelaten. De ruimte krijgt op die manier ook een geheugen. Het heeft een documentaire waarde. Kunstenaars laten hier ook werken achter. De stad verzekert die, en ze worden vervolgens als een collectie van de stad bekeken. Je krijgt een mooi overzicht van de werken die hier zijn gerealiseerd. De moduleerbare wand bestaat uit banden die opengeschoven kunnen worden en waar je dan de werken (of sporen) kunt bekijken. Er is ook een statische module voorzien waarin alle audiovisuele creaties kunnen worden geraadpleegd.’* (Steven Op de Beeck – FLACC)

Het meest expliciet is evenwel de werking van OnLine, wier methodologie gericht is op digitale archivering. De kennisdatabank van OnLine bestaat uit acht tools of lagen. Het systeem is zelfregulerend, waarbij de verschillende lagen met elkaar in verband staan.

¶ *‘We doen met OnLine steeds aan onderzoek rond archivering, documentatie en levende archieven. Het beste archief is de levende kunstenaar zelf, van wie we analogo materiaal verwerken, dat we digitaal omzetten. We trachten het systeem continu te verbeteren. We brengen de knowhow naar buiten als een kennisbank.’* (Lieve Laporte en Jan Mast – OnLine)

EINDNOOT

Het veld van de werkplaatsen is een landschap dat zich nog volop aan het ontwikkelen en professionaliseren is. Het is dan ook onmogelijk een sluitende definitie te formuleren. Dit zou trouwens in schril contrast staan met de procesmatige opzet van de werkplaatsen. Hun kracht bestaat er immers in dat ze, door hun flexibiliteit en diversiteit, kort op de bal kunnen spelen van de artistieke praktijk en de tendensen die zich daarbinnen voordoen. Ze vormen de noodzakelijke tussenruimte voor artiesten om hun onderzoek of creatie te ontwikkelen. Afhankelijk van de kunstenaar of het project stellen ze hun methodologie en werkmodellen voortdurend bij. Dit landschap verdient dus een *definition-in-progress* die met de praktijk mee evolueert. Vooral in de context van de tweejarige subsidieregeling, waardoor de meeste werkplaatsen in een soort ‘testfase’ van hun werking terecht komen, is het belangrijk dit flexibele werkkader te benadrukken. Het is immers op dit punt nog niet duidelijk of deze subsidiepolitiek een aantal ‘instappers’ wil ondersteunen, of enkel het oordeel over de noodzaak en de werking van de werkplaatsen wil opschorten. Bovendien maakt de flexibele invulling van methodes, werkmodellen en activiteiten, waarin elke werkplaats verschilt van de andere, een welomschreven pakket van criteria voor een eventuele beoordeling bijzonder moeilijk. Het is op dit punt eveneens moeilijk in te schatten of één van de belangrijke criteria van de overheid de ‘doorstroomkwaliteit’ van de werking zal zijn: in welke mate de organisaties een doorstroom van ‘jonge’ artiesten naar de kunstencentra en de culturele sector garanderen. Zijn de werkplaatsen geconcipieerd als een soort ‘tussenstations’ in de evolutie van een artiest naar de reguliere toon- en productieplekken? Of kan er ook zoiets bestaan als een interne werkplaatswerking, die zich onafhankelijk van de rest van de sector ontwikkelt? In dit geval komen we bij een laatste punt terecht, dat door elk van de organisaties op een andere manier wordt aangepakt: communicatie. Hoe ga je om met artistiek onderzoek binnen de muren van je laboratorium, studio, of internetatelier? Hoe vind je een publiek voor dit soort processen, en hoe hou je dat publiek op de hoogte van wat er gebeurt binnen je werkplaats? Ondanks het actieve beleid van vele organisaties, die gebruik maken van internetmogelijkheden, publicaties, toonmomenten, debatten, enz..., blijkt precies dit aspect nog steeds de grootste uitdaging te zijn, waardoor de werking van heel wat organisaties niet of nauwelijks wordt gepercipieerd, of onjuist wordt ingevuld.